

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: Рев-78/05
Бања Лука, 18.5.2007. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија, Биљане Томић, као предсједника вијећа, Петра Бајића, Дарка Осмића, Виоланде Шубарић и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца Г. Е. из С., и АМГ Е из С., које заступа П.Н., адвокат из В., против тужене ОДП Ф.с.в. С.С., коју заступа Р.Т., адвокат из В. и тужене Р.С., Министарство, Одсјек С.Н.С., коју заступа Републичко јавно правобранилаштво, Сједиште замјеника у П., ради накнаде штете у износу од 1.600.553,00 КМ и противтужби тужене – противтужиље ОДП Ф.с.в. С.С. против тужиоца – противтуженог Г.Е., ради стицања без основа у износу од 1.412.202,00 КМ, одлучујући о ревизији тужене – противтужиље ОДП Ф.с.в. С.С. против пресуде Окружног суда у С.С. број Пж-138/03 од 18.10.2004. године, на сједници одражној 18.5.2007. године, донио је

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Ревизија тужене – противтужиље ОДП Ф.с.в. С.С. се уважава, укида се пресуда Окружног суда у С.С. број Пж-138/03 од 18.10.2004. године у дијелу којом је ова тужена обавезана да тужиоцу Г.Е. умјесто износа од 530.000,00 КМ исплати износ од 1.178.341,00 КМ са законском затезном каматом и то на износ од 734.536,00 КМ почев од 31.01.2003. године па до исплате и на износ од 443.805,00 КМ почев од 31.07.2004. године па до исплате, и да му убудуће умјесто износа од 16.200,00 КМ плаћа мјесечно износ од 23.725,00 КМ, најкасније до петог дана у мјесецу за текући мјесец, а све у року од 30 дана од дана доношења ове пресуде под пријетњом извршења, те у дијелу којом се жалба тужиоца Г.Е. одбија и првостепена пресуда у одбијајућем дијелу потврђује (став 2 и 4 изреке првостепене пресуде), као и у дијелу којом је жалба противтужиље (ОДП Ф.с.в. С.С.) одбијена и првостепена пресуда потврђена у дијелу одлуке којом је захтјев из противтужбе одбачен као преурањен, и одлука о трошковима спора, и у односном дијелу предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

О б р а з л о ж е њ е

Првостепеном пресудом Основног суда у С.С. број Пс-34/02 од 10.06.2003. године, тужена ОДП Ф.с.в. С.С. (у даљем тексту: првотужена) дужна је тужиоцу Г.Е. из С. (у даљем тексту: првотужилац) исплатити износ од 513.000,00 КМ са законском затезном каматом по стопи прописаној Законом о висини стопе затезне камате почев од 16.05.2003. године, па до исплате, као и убудуће да плаћа мјесечно 16.200,00 КМ сваког првог а најкасније до петог у мјесецу за текући мјесец, до предаје у посјед првотужиоцу, све у року од осам

дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења (став 1). Са вишком тужбеног захтјева у односу на првотужену захтјев првотужиоца је одбијен (став 2). Тужилац АМГ Е. из С. (у даљем тексту: друготужилац) са захтјевом се у цјелости одбија (став 3). Тужбени захтјев у односу на тужену Р.С., Министарство, Одсјек С.Н.С. (у даљем тексту: друготужена) се одбија (став 4). Захтјев из противтужбе првотужене – противтужиље ОДП Ф.с.в. С.С. се одбацује као преурањена (став 5). Свака странка сноси своје трошкове спора (став 6).

Другостепеном пресудом Окружног суда у С.С. број Пж-138/03 од 18.10.2004. године, жалба првотужиоца се дјелимично уважила, а жалба првотужене – противтужиље се одбија као неоснована и првостепена пресуда у досуђујућем дијелу (став 1 изреке првостепене пресуде) преиначава тако што се првотужена обавезује да првотужиоцу, умјесто износа од 513.000,00 КМ исплати износ од 1.178.341,00 КМ са законском затезном каматом и то на износ од 734.536,00 КМ почев од 31.01.2003. године па до исплате и на износ од 443.805,00 КМ почев од 31.07.2004. године до исплате, као и да му убудуће плаћа мјесечно умјесто износа од 16.200,00 КМ износ од 23.725,00 КМ, сваког првог а најкасније до петог у мјесецу за текући мјесец, а све у року од 30 дана од дана доношења ове пресуде под пријетњом извршења (став 1).

У осталом дијелу, жалба првотужиоца се одбија као неоснована и првостепена пресуда у одбијајућем дијелу (став 2 и 4 изреке првостепене пресуде) потврђује (став 2), а жалба првотужене се одбија као неоснована и првостепена пресуда потврђује у дијелу којом је протутужбени захтјев првотужене – противтужиље одбачен као преурањен (став 3). Захтјеви странака за накнаду трошкова поступка пред другостепеним судом се одбијају као неосновани (став 4).

У осталом дијелу првостепена пресуда остаје неизмијењена - став 3 и 6 изреке првостепене пресуде (став 5).

Ревизијом првотужена – противтужиља побија другостепену пресуду због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати том суду на поновно суђење.

Одговор на ревизију није поднесен, нити се Републички јавни тужилац изјаснио о поднесеној ревизији (чл. 390. ст. 3. Закона о парничном поступку – "Службени лист СФРЈ", бр. 4/77 до 35/91, и "Сл. гласник РС", бр. 17/93 до 32/94, у даљем тексту: ЗПП).

Ревизија је основана.

У тужби тужиоци захтјевом траже: 1. да им првотужена накнади штету која је настала након раскида уговора о купопродаји закљученог дана 22.03.2000. године између првотужиоца и првотужене кога је првотужилац због неиспуњења уговора раскинуо са 08.06.2000. године, за период од дана раскидања уговора до 31.07.2004. године; 2. да им првотужена плаћа накнаду штете у висини мјесечне закупнине све до предаје у посјед некретнина које су

предмет наведеног уговора о купопродаји и 3. захтјев првотужене – противтужиље да јој првотужилац – противтужени из основа стицања без основа плати 1.412.202,00 КМ.

Првотужена – противтужиља је у жалби против првостепене пресуде, а сада и у ревизији против другостепене пресуде указала на повреде одредаба парничног поступка учињене у доношењу првостепене и другостепене пресуде: 1. да је одлука у ставу 1 изреке другостепене пресуде контрадикторна (противријечна) одлуци у ставу 2 те пресуде; 2. да су нижестепени судови доносећи одлуку о плаћању накнаде која није доспјела до закључења главне расправе поступали супротно одредби члана 177. став 1. Закона о парничном поступку; 3. да се из образложења другостепене пресуде не види по ком је правном основу првотужиоцу досуђена накнада наведена у изреци те пресуде и 4. да су нижестепени судови погрешно одбацили противтужбу првотужене сматрајући је преурањеним захтјевом за плаћање накнаде на име вриједности грађевинских радова изведених на пословним објектима првотужиоца који су током рата били девастирани.

1. Да је одлука из става 1 изреке другостепене пресуде контрадикторна (протуријечна) одлуци из става 2 те пресуде.

У ставу 1 изреке другостепене пресуде другостепени суд је жалбу првотужиоца дјелимично уважио, а жалбу првотужене одбио, преиначио првостепену пресуду тако што је првотужену обавезао да првотужиоцу умјесто износа од 513.00,00 КМ плати износ од 1.178.341,00 КМ са законском затезном каматом на износе наведене у изреци другостепене пресуде, док је у ставу 2 изреке те пресуде, жалбу првотужиоца одбио и првостепену пресуду у одбијајућем дијелу потврдио (став 2 изреке првостепене пресуде).

Из наведеног произилази постојање контрадикторности – протуријечности одлуке другостепеног суда у ставу 1 изреке другостепене пресуде у односу на одлуку из става 2 те пресуде, јер се у ставу 1 изреке другостепене пресуде дјелимично усваја жалба првотужиоца у одбијајућем дијелу првостепене пресуде (преко досуђеног износа од 513.000,0 КМ, (ставу 1 изреке првостепене пресуде), док се у ставу 2 изреке те пресуде, жалба овог тужиоца одбија у односу на одлуку првостепеног суда којом се његов захтјев одбија (преко досуђеног износа од 513.000,00 КМ) што значи да у односу на одбијајући дио првостепене пресуде постоје двије одлуке, које су, како је речено, контрадикторне једна другој, због чега је изрека другостепене пресуде неразумљива.

2. Да су оба нижестепена суда погрешно примјенила одредбу члана 177. став 1. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 58/03 до 74/05, даље: ЗПП РС), идентичну одредбу садржи члан 326. став 1. ЗПП.

По одредби члана 326. став 1. ЗПП који је био у примјени у вријеме доношења првостепене пресуде, која је идентична одредби члана 177. став 1. ЗПП РС, а која је била у примјени у вријеме доношења другостепене пресуде, туженом се извршење одређене чинидбе може наложити, ако је чинидба доспјела до закључења главне расправе. Изузетак је (став 2 тог члана) код

издржавања или накнаде умјесто издржавања, када се тужени може обавезати на чинидбу која није доспјела.

У овом случају првотужилац је захтјевом из тужбе тражио накнаду будуће штете и за период послје 10.06.2003. године када је закључена главна расправа код првостепеног суда, па стога му то право у смислу наведених одредби ЗПП не припада послје закључења главне расправе пред првостепеним судом.

3. Да се из образложења другостепене пресуде не види по којем је правом основу првотужиоцу досуђена накнада у износу наведеном у изреци те пресуде.

Наиме, на страни 7 образложења другостепене пресуде у ставу 1 се наводи "да првотужиоцу припада право на накнаду штете на име измакле користи", док се у ставу 2 на истој страни те пресуде наводи "да се ради о накнади мјесечне закупнине".

Из наведеног произилази да другостепени суд у образложењу побијане пресуде није определијељено навео из ког правног основа првотужиоцу припада право на накнаду која се захтјевом тражи у овом спору а коју је првотужилац током поступка пред првостепеним судом определијелио као накнаду штете настале услијед повреде уговора о продаји кога је закључио са првотуженом дана 22.03.2000. године.

У таквој ситуацији, по одредбама материјалног права из члана 132. Закона о облигационим односима ("Сл. лист СФРЈ"; бр. 29/78 до 57/89 и "Сл. гласник РС", бр. 17/93 и 3/96, у даљем тексту: ЗОО) на коју одредбу се правилно позивају нижестепени судови, у случају раскида уговора обје уговорне стране се ослобађају својих обавеза изузев обавезе враћања оног датог другој уговорној страни у извршењу тог уговора, с тим да невина страна – која није крива за раскид уговора, има право на накнаду евентуалне штете.

У овом случају, а како су то правилно закључили и нижестепени судови, предметним уговором закљученим 22.03.2000. године, првотужилац и првотужена, као уговорне стране, су се споразумијеле о предмету и цијени, дакле, закључиле су у смислу одредби члана 454. став 1. ЗОО ваљан уговор о продаји. Првотужена је, као купац, за себе уговорила куповину некретнина наведених у том уговору које држи у посједу на основу рјешења Повјереништва општине С.Н.С. број 01/П-2338/1 од 15.08.1996. године (члан 1. и 8. став 1. тог уговора), и да ће првотужиоцу, као продавцу, исплатити купопродајну цијену у износу од 1.800.000,00 КМ, коју ће платити у двије рате, прву, у износу од 950.000,00 КМ у року од 15 дана од дана потписивања уговора, и другу у износу од 850.000,00 КМ у року од пет мјесеци од дана овјере уговора, с тим да је првотужена у року од 15 дана од дана потписивања уговора у обавези обезбиједити гаранцију пословне банке на износ друге рате са обрачуном камате за период од пет мјесеци од дана овјере уговора и која (гаранција) чини саставни дио уговора.

Првотужена, као купац, своју обавезу плаћања прве рате уговорене цијене у износу од 950.000,00 КМ је извршила са закашњењем од 32 дана, а

другу рату није платила, дакле, није испунила обавезу у уговореном року, па је последице одржаних састанака са првотужиоцем дана 21.04., 10.05. и 24.05.2000. године, те писмених преписки између њих, првотужилац као продавац писмено обавијестио првотужену да са 08.06.2000. године раскида уговор.

Није у праву првотужена када тврди у ревизији да првотужилац нема право на раскид уговора док јој не врати уплаћених 950.000,00 КМ на име прве рате уговорене цијене.

Наиме, купопродајна погодба између њих је раскинута због повреде уговорене обавезе од стране првотужене која није платила другу рату уговорене цијене у износу од 850.000,00 КМ у уговореном року од 15 дана по закључењу предметног уговора о купопродаји од 22.03.2000. године, нити је то учинила и након неуспјелих преговора око плаћања друге рате уговореног износа а нити је то учинила и након остављеног рока за њено плаћање све до 26.05.2000. године односно 02.06.2000. године, а ни до 08.06.2000. године са којим даном је првотужилац раскинуо уговор.

Стога је првотужена, као купац, повриједила уговор, па треба закључити да је предметни уговор, а како су то правилно закључили нижестепени судови, раскинут са 08.06.2000. године, због повреде предметног уговора (неплаћање друге рате уговорене цијене) па првотужиоцу као уговорној страни, која је извршила своју уговорену обавезу, даје право на остваривање права на накнаду штете (члан 132. став 1. ЗОО). Те одговорности првотужена не може се ослободити тврдњама да првотужилац нема право на раскид уговора све док не врати уплаћени износ прве рате од 950.000,00 КМ, а она по одредби члана 132. став 2. ЗОО има право да захтјева враћање оног што је дала у извршењу тог уговора, које се врши по правилима за извршење двостраних уговора.

4. Да су нижестепени судови погрешно одбацили противтужбу првотужене сматрајући преурањеним њен захтјев из противтужбе за плаћање накнаде у износу од 1.412.202,00 КМ на име радова на изградњи пословних објеката првотужиоца који су током рата били девастирани.

ЗПП који је био у примјени у вријеме доношења првостепене пресуде као и ЗПП РС који је у вријеме доношења другостепене пресуде и сада у примјени, не предвиђа могућност одбацивања тужбе, односно противтужбе као наводно преурањене.

У овом случају нижестепени судови су одбацили противтужбу као преурањену позивом на одредбу члана 38. став 4. Закона о основним својинско-правним односима („Службени лист СФРЈ“; бр. 6/80, у даљем тексту: ЗОСПО) по којој потраживање накнаде нужних корисних трошкова застаријева за три године од дана предаје ствари њеном власнику, па како првотужена није првотужиоцу предала у посјед некретнине које су биле предмет уговора о продаји, то да је захтјев из противтужбе преурањен.

Међутим, првотужена је током поступка код првостепеног суда, а затим у жалби и сада у ревизији, тврдила да предметне пословне објекте држи у посједу на основу рјешења Повјереништва општине С.Н.С. број 01/II-2338/1 од

15.08.1996. године и да је након тога на предметним пословним објектима који су у ратним сукобима на подручју С. девастирани (уништени) извео грађевинске радове на њиховој поправци, те изградио један спрат на тим објектима, а што да је учинио прије закључења предметног уговора о продаји од 22.03.2000. године.

Све наведене чињенице и околности из противтужбе првотужене нижестепени судови нису провјеравали, сматрајући довољним саму чињеницу да је предметни уговор о продаји закључен између првотужиоца и првотужене раскинут са 08.06.2000. године.

Међутим, по схватању овог суда за закључак од када је првотужена несавјесни посједник предметних некретнина морало се поћи од чињенице сазнања првотужене за одлуку ЦРПЦ-а од 28.10.1999. године када се првотужиоцу враћају у посјед предметни пословни објекти, тј. најкасније оног дана када је првотужена од првостепеног суда добила извршну одлуку да предметне пословне објекте преда у посјед првотужиоцу.

Дакле, до тога дана првотужена није била несавјестан посједник предметних пословних објеката, и под условом да је до тада извела радове за које захтјевом из противтужбе тражи плаћање накнаде, онда се о захтјеву из тужбе као и о захтјеву из противтужбе мора одлучити једном пресудом под условом да се у смислу одредби члана 38. став 3. и 4 ЗОСПО, ради о нужним (*impensae necessariae*) и корисним трошковима (*impensae utiles*) што их је имала у вези са одржавањем односно повећањем вриједности ствари – пословних објеката.

Из свега реченог произилази основаност ревизије првотужене – противтужиле да је другостепени суд у доношењу побијане пресуде учинио наведене повреде одредаба парничног поступка. Доследно томе, другостепена пресуда је примјеном одредби члана 249. став 1. ЗПП РС у односном дијелу укинута и предмет враћен том суду да у поновном поступку одлучивања о жалби странака отклони недостатке на које се указује у овом рјешењу, па након тога донесе закониту одлуку.

Предсједник вијећа
Биљана Томић